

ogsaa Spørgsmaalet: Statsbank (eller Privatbank, og jeg tror, det den Gang fandt sin Afgørelse for en længere Tid. Vel rejste der sig Stemmer — det var fra det socialdemokratiske Parti —, som krævede, at Nationalbanken skulde omdannes til en egentlig Statsbank, men denne Tanke fandt ikke Tilslutning hos det overvejende Flertal hverken her eller i det andet Ting. Man fastholdt det, som vel ogsaa maa siges nærmest at være Udtrykket for den offentlige Mening i disse Spørgsmaal i Europa, at der for den monopoliserede seddeludstedende Centralbanks Virksomhed skal være sat meget strenge Grænser, og at det stadig og strengt skal overvåges fra Statens Side, at den overholder disse Grænser. Men i øvrigt skal den ikke være noget Redskab for Statsmagten, den skal, som der ogsaa stod i den oprindelige Oktroj — jeg husker ikke Ordlyden —, ikke være pligtig at rette sig efter nogen som helst Befaling eller Forlangende fra Statsmagtens Side — udover naturligvis netop det: at overholde nøje de Forpligtelser, som er fastsatte for den i Oktrojen. Hvilke Grunde der har ført til at indtage dette Standpunkt baade her i Landet og andre Steder, er det overflødigt at komme ind paa. Det er jo en lang og meget sørgelig Historie, der har ført til, at man er naaet netop til dette Standpunkt: at foretrække den strengt lovbundne og strengt overvågede Privatbank med Seddeludstedelsesmonopol fremfor den egentlige Statsbank. Ikke mindst her i Landet har vi gjort de allersørgeligste Erfaringer med det egentlige Statsbank-system. — Endvidere er man mere og mere kommet ind paa dette, at Banken maa afgive en Del af sin Fortjeneste til Staten. Om dette System, som blev fastslaaet ved Nationalbankloven af 1907, hersker der antagelig ogsaa almindelig Enighed. Om end der maaske kan være mindre Enighed om Enkelthederne i Ordningen, antager jeg, at man almindelig er enig om dette, at Seddelprivilegiet er et saa værdifuldt Privilegium at give i Hænderne paa et privat Aktieselskab, at dette absolut bør give noget af sin Fortjeneste derved tilbage til Samfundet.

Om alle disse Spørgsmaal vil der ikke, tror jeg, her rejse sig nogen videre Uenighed. Hovedformaalet er, som sagt: Sikkerheden og Likviditeten, og det søges overalt naaet ved at sætte Seddeludstedelsen i Forhold til en tilstedeværende Beholdning af ædelt Metal, og det ædle Metal, man tager Sigte paa, er i de

allerfleste Lande Guld. Fremgangsmaaden er forskellig, men det afgørende er, at der enten, som i England og før 1908 her i Landet, fastsættes et vist Beløb, som ikke behøver at være dækket af Metal-fonden — et Beløb, der i Regelen har været langt under det, som Omsætningen faktisk har krævet af Seddeludstedelse —, medens Resten skulde være fuldt metal-dækket, eller man har fulgt den Fremgangsmaade, som vi slog ind paa ved Loven af 1907, at sætte Seddeludstedelsen i et vist Forhold til Metaldækningen. Her gælder den strenge Regel, at Metalfonds-dækningen skal være 50 pCt. af Seddel-cirkulationen. Det er ikke alle Vegne, man har været saa streng. Nogle Steder har man kombinerede Regler, som jeg ikke her skal komme ind paa, men ellers gælder for flere Banker, hvis Soliditet er hævet over enhver Tvivl, 40 pCt.s Systemet, f. Eks. i Svejts, Holland og Østerrig-Ungarn, og man er endogsaa i en saa betydelig og fuldkommen solid Bank som Deutsche Reichsbank gaaet til Trediedelsdækning. Nogle Steder — dette gælder bl. a. netop Deutsche Reichsbank — har man søgt yderligere Sikkerhed ved det, man kalder direkte eller indirekte Kontingentsystem, altsaa ved enten direkte at sætte et vist Maksimum, som Seddelmængden i det hele eller dog den ikke af Metal dækkede Seddelmængde ikke maa overstige, eller ved at sætte et vist Maksimum, ud over hvilket der af Seddeludstedelsen skal svares en saa høj Skat, at denne formentlig virker som en tilstrækkelig Regulator til at hindre, at Banken udsteder Sedler ud over det absolutte Behov, idet Afgiften er saa høj, at Banken ikke kan have nogen videre Fortjeneste af den Del af Seddeludstedelsen, som overskrider Grænsen.

Disse strenge Regler har nu en dobbelt Bestemmelse, for det første at betrygge Sedlernes Sikkerhed og Indløselighed og dernæst at tilskynde til, at der opsamles saa stort et Guldforraad som muligt, for at man til enhver Tid kan have det i sin Haand at regulere Landets Betalingsforhold og særlig i vanskelige Tider have en Guldreserve, som kan sikre Landets økonomiske Uafhængighed overfor Udlandet. Jo stærkere en økonomisk eller politisk Krise — og det vil jo netop i Tider som de nuværende komme ud paa eet — strammes, desto mere bliver Guld i Bankens Værge det eneste, man med fuld Tryghed kan falde tilbage paa. Selv Anfordringsmidler i saa solide Banker som Norges